

Le Kuzari, traduction Charles Touati, éditions

La réponse du Sage juif au roi de Khazar

Le Dieu d'Abraham

Le Kuzari écrit par Juda Hallevi est un grand classique de la littérature juive médiévale.

La formule dialoguée du texte s'inspire de la conversion du roi des Khazars ou Kuzari, tourmenté par un problème de foi. Ce dernier interroge tour à tour un philosophe, un théologien chrétien, et un théologien musulman. Déçu par leurs réponses, il se voit obligé de faire appel à un docteur de la minorité bafouée et vilipendée, un rabbin, qui finit par le convaincre.

C'est ainsi que le monarque approfondit – en même temps que le lecteur – la connaissance du judaïsme.

כוזרי, מאמר ראשון החבר היהודי

אחר כן קרא חכם מחכמי היהודים ושאל אותו על אמונתו.

יא. אמר לו החבר: אנחנו מאמינים באלהי אברהם יצחק ויעקב המוציא את בני ישראל ממצרים באותות ובמופתים ובמסות, והמכלכלם במדבר, והמנחילם את ארץ כנען, אחר אשר העבירם את הים והירדן במופתים גדולים, ושלח משה בתורתו, ואחר כך כמה אלפי נביאים אחריו מזהירים על תורתו, מיעדים בגמול טוב לשומרה, וענש קשה לממרה אותה. ואנחנו מאמינים בכל מה שכתוב בתורה, והדברים ארכים.

יב. אמר הכוזרי: מסכים הייתי שלא אשאל יהודי מפני שידעתי אבוד זכרם וחסרון עצתם, כי השפלות והדלות לא עזבו להם מדה טובה. והלא היה לך לומר, היהודי, כי אתה מאמין בבורא העולם, ומסדרו ומנהיגו, ובמי שבראך והטריףך והדומה לספורים האלה, אשר הם טענת כל מי שיש-לו דת, ובעבורה הוא רודף האמת, להדמות לבורא בצדקו ובחכמתו:

יג. אמר החבר: זה שאתה אומר, היא הדת ההקשית המנהגית, מביא אליה העיון, ונכנסים בה ספקות רבות. ואם תשאל הפילוסופים עליה אינך מוצא אותם מסכימים על מעשה אחד ולא על דעת אחת, מפני שהם טענות, יש מהם מה שהם יכולים להעמיד מופת, ומהם מה שייספיקו בהם, ומהם מה שלא יספיקו בהם, כל שכן שיעמידו בהם מופת.

יד. אמר הכוזרי: רואה אני דבריך, היהודי, טוב מפתיחתו, ואני רוצה עתה שאוסיף לדבר עמך.

טו. אמר החבר: אבל פתיחת דברי היא המופת, ועוד כי היא הראיה אין צריך עמה לא ראיה ולא מופת.

Kuzari, Livre premier : « Le Sage juif »

Il appela donc un docteur juif et l'interrogea sur sa croyance.

11) Celui-ci répondit : Je crois en le Dieu d'Abraham, d'Isaac et d'Israël, qui a fait sortir d'Égypte les enfants d'Israël avec des signes et des miracles, qui les a sustentés dans le désert, qui leur a donné le pays de Canaan après leur miraculeuse traversée de la Mer Rouge et du Jourdain, qui a envoyé Moïse avec sa Loi et, après lui, des milliers, des milliers de prophètes pour la confirmer, avec des promesses pour ceux qui l'observeraient et des menaces pour ceux qui l'enfreindraient.

Quant à notre croyance, elle englobe tout ce qui est consigné dans la Tora ; en vérité, ce serait trop long à exposer.

12) Le Kuzari : J'étais bien décidé à ne pas interroger les juifs, sachant qu'ils ont perdu les vestiges de leur ancienne grandeur, que leur conceptions sont imparfaites, car un sort funeste ne leur a rien laissé qui soit digne d'admiration.

O Juif, tu aurais dû dire que tu crois en le Créateur du monde, qui l'ordonne et le dirige, que tu crois en celui qui t'a créé, t'a pourvu de moyens d'existence et autres caractéristiques du même genre qu'allègue comme preuves tout adepte d'une religion et qui l'incitent à rechercher la vérité et la justice afin de ressembler au Créateur dans sa sagesse et sa justice.

13) Le Sage juif : Ce que tu exposes là c'est la religion rationnelle et politique, à laquelle mène la spéculation, et qui renfermes de nombreuses difficultés.

Interroge les philosophes à son sujet : tu verras qu'ils ne s'accordent pas sur une seule action à accomplir, ni sur une seule croyance.

Ils ne font qu'émettre des assertions : pour certaines d'entre elles ils sont capables de fournir des arguments apodictiques, pour d'autres des arguments persuasifs, pour d'autres enfin, bien loin d'avoir des arguments apodictiques, ils n'en ont même pas de persuasifs.

14) Le Kuzari : Je vois, ô Juif que les propos que tu viens de tenir sont plus convenables que ton préambule. J'aimerais que tu poursuives.

15) Le Sage juif : Mais c'est justement mon préambule qui constitue ma démonstration : je me fondais sur l'expérience sensible qui se passe de preuves et de démonstration.